

Botanika darslarida o'quvchilarda kompetensiyalarni shakllantirishda interfaol usullardan foydalanish

Eshqobilova Zebo Xushboqovna

Surxondaryo viloyati Denov tumani

3-maktab biologiya fani o'qituvchisi

XXI asr-texnika asri. Zamonaviy o'qituvchi zamon talablariga javob bera oladigan, kasbiy kompetentlikka ega bo'lgan o'qituvchidir. Hozirgi kundagi asosiy vazifalarimizdan biri o'quvchilarni shaxsiy, kasbiy va ijtimoiy hayotlarida uchraydigan vaziyatlarda egallagan turli tipdagi malakalarini samarali ravishda qo'llashga o'rgatish, mustaqil ravishda fanga oid zaruriy axborotlarni izlab topish, tahlil qilish natijasida zaruriy bilimlarni oshirishga oid materiallarni ajrata olish, ko'zda tutilmagan noaniq, ya'ni, muammoli vaziyatlar vujudga kelganda ish beradigan malakalarga alohida ahamiyat berish hamda egallagan bilimlarini kundalik turmushi jarayonida qo'llay oladigan xususiyatlarni egalashni tarbiyalashdan iboratdir.

O'quvchilarda bu xususiyatlarni tarbiyalashda fanga oid bilim, ko'nikma va malakalarning dars jarayonida singdirish bilan birgalikda ularda kompetensiyalarni ham shakllantirilishi lozim, **shuningdek**, biologiya fanini o'qitish jarayonida o'quvchilarda quyidagi **kompetensiyalar** shakllantiriladi:

1. Kommunikativ kompetensiya.
2. Axborot bilan ishlash kompetensiyasi.
3. Bilimlarni o'zlashtirish kompetensiyasi.
4. Biologik bilimlarni qo'llash ko'nikmalarini egallash kompetensiyasi.
5. Bilimga oid intellektual va ijodiy qiziqishlarini rivojlantirish kompetensiyasi.
6. Tirik tabiatni qadrlash va unga nisbatan ijobiy munosabatda bo'lish kompetensiyasi.

Mazkur kompetensiyalarni o'quvchilarda shakllantirish uchun dars jarayonida ilg'or pedagogic texnologiyalaridan, vositalardan unumli foydalangan holda muammoli, munozarali vaziyatlar tashkil etish texnologiyalar turlarida foydalanish maqsadga muvofiq. Quyida tajribamdan kelib chiqib, erishgan natijam asosida 6-sinf darsida interfaol usullardan foydalanish va dars samarasiga erishish haqida to'xtalib o'tamiz. Demak, tanlagan mavzumiz "**Zamburug'lar bo'limi. Mog'or zamburug'lari**".

Maqsadni quyidagicha belgilab olamiz: O'quvchilarga

a) zamburug'lar bo'limining vakillari haqida ma'lumot berish;

b) o'quvchilarning zamburug'lar haqidagi ilmiy dunyoqarashini kengaytirish, ekologik tarbiya berish;

s) darslik ustida ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish;

Darsni jihozlash: mavzuga oid jadvallar, avvaladan mog'orlatilgan sabzavotlar.

Darsda foydalaniladigan texnologiya-hamkorlikda o'qitish texnologiyasi («klaster» uslubi «insert uslubi»).

Darsning borishi;

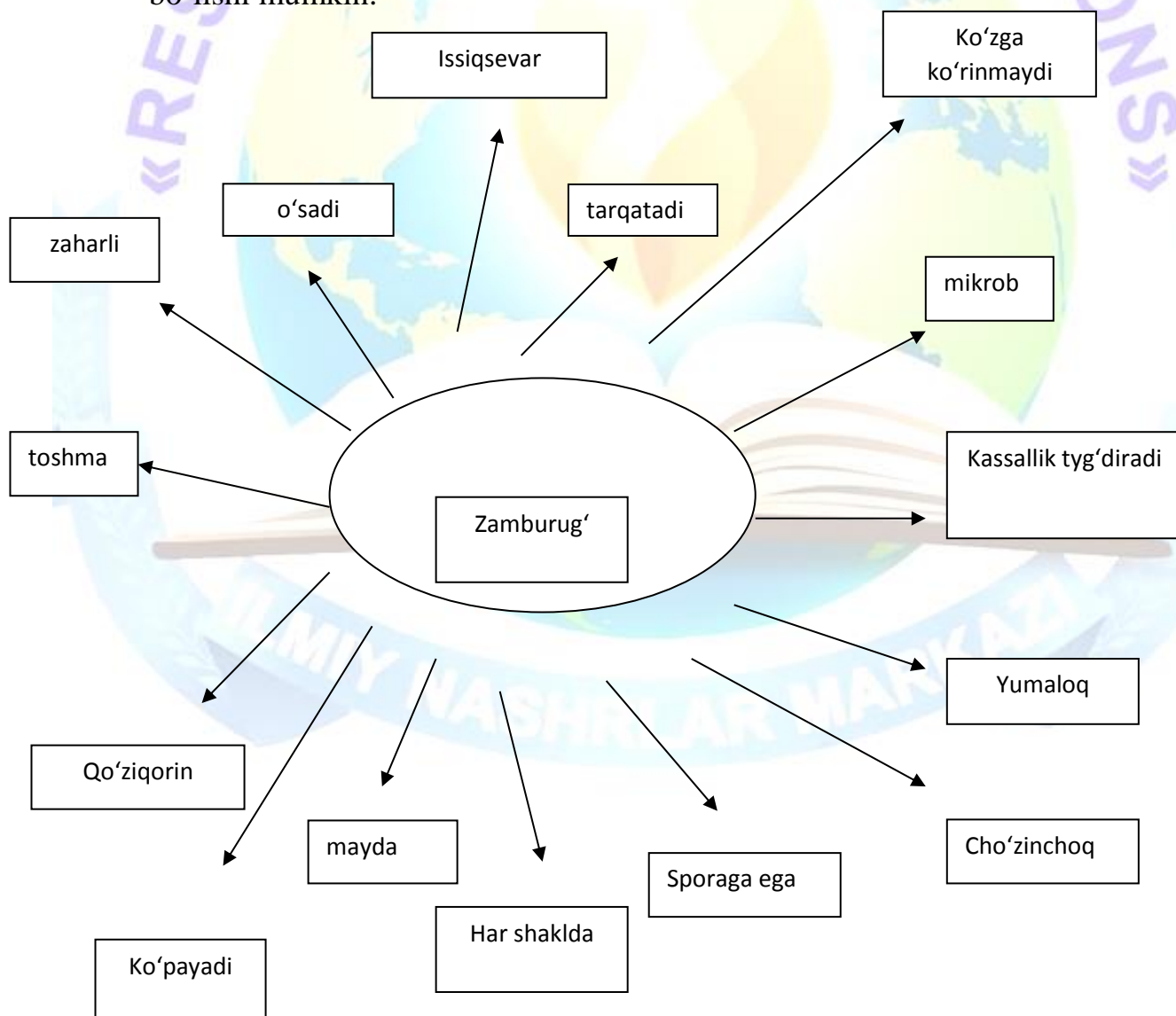
IV. Tashkiliy qism.

V. O'tgan mavzu «koklar» o'yini orqali avvalda berilgan savollar orqali aniqlanadi.

VI. O'quvchilarning dars mavzusi, maqsadi, borishi bilan tanishtiriladi.

VII. Yangi mavzuni o'rganish.

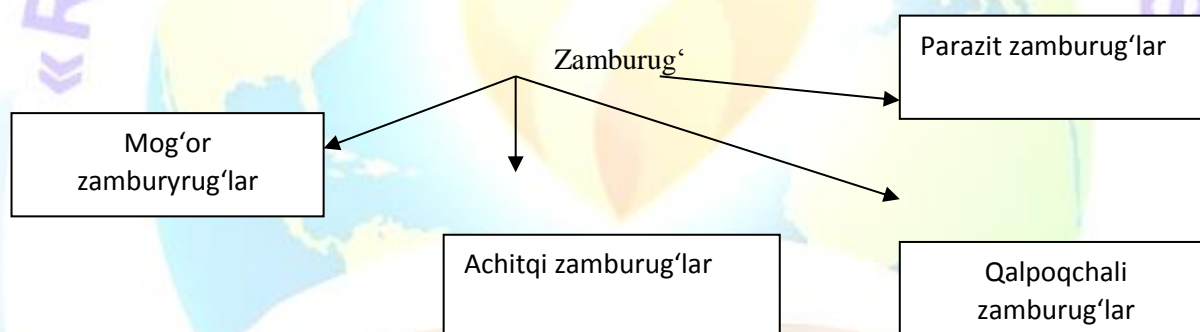
- 1) O'quvchilardan «zamburug'lar» so'ziga bilgan tushunchalari asta-sekin so'raladi va ularning barcha aytgan so'zlari doskaga yoziladi. Ularning fikrlari quyidagicha bo'lishi mumkin.

2) O'quvchilarning fikrlari sinf taxtasiga yozilgach, ularga zamburug'lar haqidagi tushunchani kitobdan diqqat bilan o'qish topshiriladi.

3) Shundang so'ng o'quvchilar doska taxtasidan «Zamburug'» uchun bildirgan fikrlarini ya'na bir bora o'qib chiqadilar. Albatda bunda o'quvchi «dirijo'rlik» vazifasini bajaradi. Endi ular darslikdan olgan bilimlari asosida «zamburug'» tushunchasiga quyidagilarni qo'shimcha qilib yozadilar: ildiz, poya, bargga ega emas, sporalar bilan ko'payadi, plastida va xlorofill yo'q, hujayrasi qobiq, protoplazma, mag'izdan iborat, saprofit va parazit oziqlanadi. Vegetativ tanasi-mitseliy. Mitseliy gifaga ega. U ingichka ipchalardan iborat. Mitseliy bir yoki ko'p hujayrali, 1-2 ko'p mag'izli. Meva tanasi bor. Meva tananing oyoqqa va qalpoqchalari bor. Ular jinsiy, jinsiz va vegetativ ko'payadi. Ularning turlari ko'p.

4) Zamburug'lar haqida umumiy tushunchaga ega bo'lgach, o'quvchi quyidagi jadvalni izohlaydi:

5) O'quvchi daftarning 1 betini 3 ga bo'lib, quyidagicha chizadi.

Bilardim	Bildim	Bilishni istayman

6) Bu jadvalda darslik o'qiguncha va darslikni qo'igandan keyingi xulosalarni kiritadi. Mog'or zamburug'lari mavzusini diqqat bilan o'qilgach, daftarning sahifasiga yozadilar.

7) O'quvchilarning xulosalari asosida o'qituvchi mog'or zamburug'larni tushuntiradi. O'quvchi mavzuni tushuntirayotganida darslikdagi rasm, jadvaldagi mog'or zamburug'ning rasmi, hamda avvaldan tayyorlangan (ya'ni o'zlari «mog'orlatib» kelgan) ko'rgazmalarni solishtiradilar va xulosa chiqaradilar:

- mog'or zamburug'ning vegetativ tanasi;
- ko'payishi (jinssiz, jinsiy);
- sporangiya band;
- sporangiya;
- spora;
- yetilgan sporangiyaning belgilari;
- gifalar;
- tinish davri;
- oziqlanishi;
- qulay sharoit (namlik, harorat va issiqlik);
- foydali zamburug'lar (pepsil);
- ahamiyati.

VIII. Yangi mavzu yuzasidan savol javoblar.

IX. Uyga vazifa: rasmlarni chizish, mavzuni o'zlashtirish, tayanch so'zlarga izoh yozish.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, darsni interfaol usullardan foydalanib o'tish shubhasiz dars samaradorligiga erishishga katta yordam beradi. Zero, zamonaviy yondashuvlar asosidagi darslarni tashkil qilish va o'tish har bir o'qituvchining asosiy vazifasidir.

Adabiyotlar

- 1.I.A.Karimov «Barkamol avlod - O'zbekiston taraqqiyotining poydevori» T.. O'zbekiston, 1997 yil.
- 2.Azixodjayeveva N.N. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat – T., 2006.
- 3.N.Saidaxmadov, M. Ochilov «Yangi pedagogik texnologiya mohiyati va zamonaviy loyixasi». - T.: XTB RTM, 1999.